

Joanna Kulik

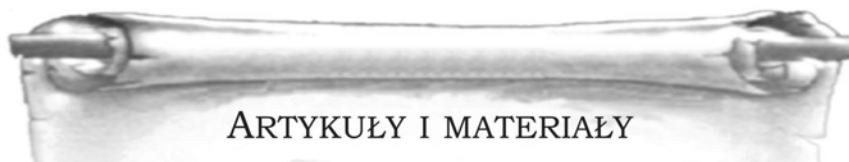
Biblioteka w zmieniającej się rzeczywistości

Bibliotheca Nostra : śląski kwartalnik naukowy 1/1, 13-24

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ARTYKUŁY I MATERIAŁY

JOANNA KULIK

*Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu
Wydział Zamiejscowy w Chorzowie*

BIBLIOTEKA W ZMIENIAJĄCEJ SIĘ RZECZYWISTOŚCI

Z roku na rok zmieniają się zadania, które powinna realizować współczesna biblioteka. Wpływają na to zmiany zachodzące na rynku informacji, np. pojawienie się bezpłatnych i komercyjnych elektronicznych źródeł informacji. Przygotowywane są oferty biblioteczne dla wszystkich użytkowników, również z uwzględnieniem potrzeb osób chorych, starszych i niepełnosprawnych. Mają one na celu wyeliminowanie jakichkolwiek barier w dostępie do biblioteki i jej zasobów. Podejmowane są także działania, zmierzające do informowania o bibliotece i jej zbiorach, bez względu na miejsce i czas. W tym celu są wykorzystywane różne narzędzia i usługi internetowe oraz serwisy Web 2.0.

Elektroniczne źródła informacji

Wraz z nastaniem nowego wieku wzrosła rola technologii oraz informacji. Oprócz tradycyjnych, papierowych źródeł informacji, dynamicznie rozwija się rynek źródeł elektronicznych. Dzięki rosnącej popularności sieci Internet, wprowadzono wiele zmian w dostępie do informacji, a jej przekazywanie charakteryzuje szybkość i efektywność. Oferta elektronicznych źródeł naukowych stale zwiększa się i trafia do liczniejszej niż kiedyś grupy zainteresowanych.

Elektroniczne źródła informacji mogą być udostępniane w komercyjnych serwisach, np. EBSCO, ProQuest. Ich właścicielami są dostawcy informacji, czyli duże firmy działające na rynku od kilku-

dziesięciu lat. Oferowane przez nie serwisy informacyjne nie są produktami tanimi, ale stanowią narzędzia dobrze przystosowane do potrzeb klientów, np. ze względu na liczbę oferowanych baz danych, sposób dostępu do nich, wygląd interfejsu.

Bezpłatną formą udostępniania informacji są repozytoria oraz związany z nimi ruch Open Access.

Open Access to wolny, natychmiastowy, stały i ciągły dostęp do pełnotekstowych artykułów (*Open*). W *Bethesda Statement on Open Access Publishing* z 2003 roku określono warunki, jakie muszą spełnić publikacje Open Access:

1. „Autorzy i właściciele praw autorskich dają wszystkim użytkownikom darmowe, nieodwołalne, szerokie, trwałe prawo dostępu do dzieła i licencję na kopiowanie, użycie, rozpowszechnianie, przeniesienie i pokazywanie pracy publicznie oraz do tworzenia i rozpowszechniania prac pochodnych na wszelkich nośnikach cyfrowych, dla wszelkiego rodzaju odpowiedzialnego użycia, z zachowaniem atrybucji autorskich. Użytkownicy mają prawo do robienia niewielkiej liczby kopii w wersji drukowanej dla własnego użytku.

2. Kompletna wersja pracy i wszystkie dodatkowe materiały wraz z kopią pozwolenia na druk (o której mowa wyżej) są w odpowiednim standardowym formacie elektronicznym deponowane natychmiast po pierwszej publikacji, przynajmniej w jednym z repozytoriów dostępnych online, wspieranych przez instytucję akademicką, towarzystwo naukowe, agencję rządową lub inną wiarygodną organizację, która stara się umożliwić wolny dostęp do wiedzy, nieograniczoną jej dystrybucję oraz długoterminowe archiwizowanie” (*Bethesda*).

Potrzebę wspierania jak najszerzego dostępu do informacji dla wszystkich zainteresowanych potwierdziła także IFLA, w dokumentach z 2003 roku (*Stanowisko*).

Publikacje przeznaczone do udostępniania są przechowywane w repozytorium. Jest ono zaprojektowane w taki sposób, aby dostęp do wszystkich zasobów był jak najprostszy. Pierwszym polskim systemem, służącym do budowy repozytoriów jest projekt dLibra, którego twórcą jest Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe. Na podstawie wdrożonych projektów, można wyróżnić trzy rodzaje repozytoriów:

- instytucjonalne – gdzie gromadzony jest opublikowany i niepublikowany dorobek naukowy jednej instytucji, np. Biblioteka Cyfrowa Politechniki Śląskiej,

– dziedzinowe – gromadzone są dokumenty z jednej dziedziny wiedzy, bez względu na miejsce ich opracowania, np. Bibliologiczna Biblioteka Cyfrowa, Pedagogiczna Biblioteka Cyfrowa,

– regionalne, których głównym zadaniem jest prezentacja dziedzictwa kulturowego danego regionu, np. Śląska Biblioteka Cyfrowa (*Wdrożenia*).

Informacje o liczbie funkcjonujących na świecie repozytoriów są niejednoznaczne, dane tego typu są udostępniane w sieci Internet w takich serwisach, jak Registry of Open Access Repositories (ROAR), Directory of Open Access Repositories (OpenDOAR) oraz Digital Repository Infrastructure Vision for European Search (DRIVER). Podają one zróżnicowane dane o organizowanych repozytoriach:

– ROAR – 1682 repozytoriów, w tym 12 z Polski (*Registry*),

– OpenDOAR – 1618 i 19 z Polski (*OpenDOAR*),

– DRIVER – rejestruje ponad 253 repozytoriów, w tym Poznańskie Centrum Superkomputerowo-Sieciowe (*DRIVER*).

O tym, jak popularne jest w Polsce tworzenie tego typu zasobów elektronicznych źródeł informacji świadczy liczba wdrożonych projektów dLibra. Obecnie jest realizowanych 49 różnych repozytoriów (*Wdrożenia*).

Istnieją także inne formy udostępniania bezpłatnych elektronicznych źródeł informacji. Ciekawą inicjatywą są serwisy tematyczne o kontrolowanej jakości, tzw. *subject gateways*. Jednym z nich jest katalog linków CIBiE, czyli Centrum Informacji Biznesowej i Europejskiej, które działa przy Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej w Krakowie. Katalog jest przeznaczony dla osób zainteresowanych tematyką biznesową, ekonomiczną i unijną. Został podzielony tematycznie, a w ramach danego zagadnienia poszczególne linki są uporządkowane alfabetycznie i uzupełnione o krótką informację, dotyczącą zawartości strony domowej. W katalogu umieszczono odesłania do źródeł internetowych, na których znajdują się publikacje, interesujące artykuły oraz informacje uzupełniające tradycyjne zbiory centrum (*CIBiE*).

Innym przykładem serwisu tematycznego jest *Ekonomia on-line*, którego twórcą jest Biblioteka Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie. Jest on skierowany do osób zainteresowanych tematyką ekonomiczną w internetowych źródłach informacji. Wyszukiwaniem i opracowaniem źródeł w 16 różnych działach, oceną ich przydatności oraz aktualizacją danych zajmują się pracownicy biblioteki (*Ekonomia*).

Biblioteka bez barier

Biblioteki wszelkiego typu są instytucjami zobowiązanymi do zapewnienia wszystkim potencjalnym użytkownikom dostępu do ich zasobów i usług. Działania biblioteczne w zakresie oferowanych usług scharakteryzowano w standardach IFLA (*The Public*). Wśród nich można znaleźć wskazówki dotyczące obsługi osób, które z różnych przyczyn nie mogą regularnie korzystać z biblioteki. Obejmują one m.in. wyposażenie w specjalistyczny sprzęt oraz materiały do czytania dla osób z dysfunkcją wzrokową lub słuchową oraz dostarczanie materiałów bibliotecznych do domów na potrzeby osób, które same nie są zdolne do wyjścia na zewnątrz.

W bibliotekach są przygotowywane multimedialne stanowiska, wyposażone w urządzenia usprawniające czytanie, np. skanery, oprogramowanie do rozpoznawania tekstu, oprogramowanie odczytujące zawartość ekranu i współpracujące z syntezatorami mowy, monitory brajlowskie, urządzenia do tworzenia grafiki wypukłej, tj. rysunków, wykresów, diagramów oraz drukarki brajlowskie. Umożliwiają one osobom niepełnosprawnym korzystanie z zasobów bibliotecznych bez angażowania osób trzecich. Tak zorganizowane stanowiska znajdują się m.in. w Bibliotece Uniwersytetu Śląskiego (*Biblioteka bez*) oraz w Bibliotece Głównej Politechniki Śląskiej (*Biblioteka Główna*).

Coraz istotniejsze staje się dostosowanie internetowych serwisów bibliotecznych do potrzeb użytkowników o określonej kategorii niepełnosprawności. Przykładem tego typu jest strona www Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego. Prace nad tym projektem rozpoczęto w 2007 r., a jego głównym celem było wyeliminowanie barier oraz poprawa dostępności usług dla osób niepełnosprawnych (Witek i Zięba, 2008). W widocznym miejscu umieszczono zakładkę „Biblioteka bez barier” z informacjami przeznaczonymi dla niepełnosprawnych, m.in. o pracownikach, którzy posługują się językiem migowym w stopniu podstawowym (*Biblioteka bez*). Serwis wyposażono w takie narzędzia jak możliwość regulowania kontrastu czy kilkukrotnego powiększenia czcionki bez zmiany struktury strony www (por. rys.1 i 2).

Jednym ze standardów IFLA jest dostarczanie materiałów bibliotecznych do miejsca zamieszkania czytelnika. Usługa ta jest skierowana do osób, które z różnych przyczyn nie mogą samodzielnie skorzystać z zasobów bibliotecznych. Dostarczeniem zbiorów powinni zajmować się doświadczeni bibliotekarze, zaznajomieni ze stanem zdrowia odwiedzanych oraz potrafiący dobrać materiały biblioteczne pod względem treści i formy (*The Public*).

Rys. 1. Główna strona internetowa Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego

Miejska Biblioteka Publiczna w Zabrze prowadzi usługę „książka na telefon”, która jest adresowana do mieszkańców miasta. Jest ona bezpłatna, a materiały biblioteczne można zamawiać telefonicznie w filii, która znajduje się najbliżej miejsca zamieszkania czytelnika. Jednocześnie można wypożyczyć 3 woluminy (literatury popularno-naukowej, beletrystyki) lub 2 tytuły „książki mówionej”. Usługa nie obejmuje książek z księgozbioru podręcznego i podręczników akademickich. Materiały wypożycza się na okres nie dłuższy niż 4 tygodnie. Książki dostarczane są do domów przez bibliotekarzy raz w tygodniu (*Miejska*).

W bibliotekach są również prowadzone działania skierowane do środowisk senioralnych. Ich głównym celem jest rozwijanie kreatywności, poszerzanie umiejętności oraz zaspokajanie potrzeb na aktywne uczestnictwo w kulturze. Dużą grupę wolontariuszy w Społecznej Pracowni Digitalizacji, która funkcjonuje przy Śląskiej Bibliotece Cyfrowej (ŚBC), stanowią właśnie seniorzy. O doświadczeniach z pracy z tą grupą społeczną przy współtworzeniu zasobów ŚBC można przeczytać na blogu Biblioteka 2.0 (Śpiechowicz i Strokosz, 2008). Od 2010 roku w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Dąbrowie Górniczej, we współpracy ze Związkiem Harcerstwa Polskiego Hufiec oraz Urzędem Miejskim, organizowany jest projekt „Senior na topie”. Uczestnicy cyklicznych warsztatów będą mieli okazję rozwijania umiejętności np. z zakresu fotografii cyfrowej, technik pamięciowych, obsługi komputera, kina domowego czy internetowego konta bankowego (Nowakowska, 2010, s. 8).

Rys. 2. Główna strona internetowa Biblioteki Uniwersytetu Śląskiego po zastosowaniu opcji „kontrast” oraz „powiększenie”.

Biblioteka dostępna 24 godziny na dobę

Kontakt użytkownika z biblioteką przybiera różne formy. Oprócz bezpośredniego, wymagającego obecności w tym samym miejscu i czasie obu osób, prowadzone są rozmaite formy kontaktu pośredniego. Biblioteki zamieszczają informacje na swych stronach internetowych, umożliwiają kontakt za pomocą adresu e-mail oraz udostępniają informacje o swoich zasobach w katalogach online.

W wirtualnym świecie użytkownik biblioteki może na różne sposoby zapoznać się z ofertą biblioteczną, np. w swoim mieście, regionie. Najpopularniejszy i najszybszy z nich to wpisanie odpowiednich słów kluczowych w dowolnej wyszukiwarce. Inny – to możliwość skorzystania z opracowanych katalogów, informatorów lub innych baz danych.

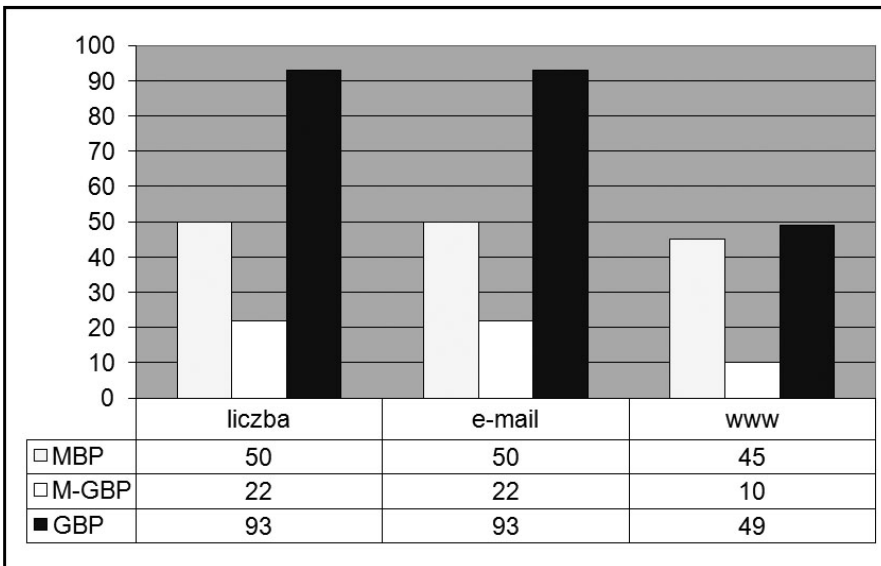
W *Informatorze adresowym bibliotek samorządowych województwa śląskiego (Informator adresowy)* zebrano informacje o stronach internetowych i adresach e-mail wszystkich bibliotek miejskich, miejsko-gminnych oraz gminnych bibliotek publicznych (zob. rys. 3). Informator jest przygotowywany przez Bibliotekę Śląską i udostępniany na jej stronie www.

Na podstawie zebranych danych można zauważyć, że wszystkie biblioteki podają informację o adresie e-mail, ale tylko niektóre prowadzą stronę internetową. Trzeba zwrócić uwagę na fakt, że Bibliote-

ka Śląska rejestruje nie tylko strony www, które w całości poświęcone są danej bibliotece, ale również podstrony większych serwisów, np. ośrodków kultury w danym mieście, czy urzędów miast.

Innym źródłem informacji o bibliotekach funkcjonujących w województwie śląskim jest baza danych instytucji związanych z kulturą. Niestety, jest ona niekompletna. W wyniku wyszukiwania otrzymujemy jedynie listę zawierającą nazwy 18 bibliotek. Jednak za pomocą prostego formularza można dodać daną jednostkę do bazy danych (*Informator kulturalny*).

Katalog biblioteczny informuje o zasobach, które znajdują się w bibliotece. Dzięki możliwościom oprogramowania poszczególnych systemów bibliotecznych, placówka udostępnia swój katalog poza murami budynku w sieci Internet. Czytelnik ma dostęp do katalogu online praktycznie bez przerwy z każdego miejsca podłączonego do sieci. Godziny otwarcia i pracy biblioteki przestają być czynnikiem limitującym dostęp do informacji o zbiorach. Informacja o katalogu online znajduje się najczęściej w widocznym miejscu na bibliotecznej stronie internetowej, ale informacje o nim można odnaleźć również w bazie serwisu

Rys. 3. Strony www i adresy e-mail bibliotek samorządowych województwa śląskiego.
Źródło: opracowanie własne na podstawie *Informatora adresowego bibliotek samorządowych województwa śląskiego*

EBIB. W wyniku wyszukiwania bibliotek w województwie śląskim posiadających katalog online otrzymujemy listę 79 instytucji, w tym 28 bibliotek publicznych oraz 5 bibliotek szkolnych (*Biblioteki*).

Inną formą kontaktu, który umożliwia jednocześnie komunikację oraz budowanie więzi pomiędzy biblioteką a jej użytkownikami, są serwisy internetowe Web 2.0. W ich działaniu podstawową rolę odgrywa treść generowana przez użytkowników (*Web 2.0*). Dostępne są różnorodne bezpłatne narzędzia pozwalające bibliotekom na zaprezentowanie siebie i swojej oferty w sieci Internet, takie jak: blogi, mikroblogi, fora, grupy i listy dyskusyjne, serwisy udostępniające filmy, serwisy udostępniające zdjęcia oraz popularne serwisy społecznościowe.

Blog to rodzaj strony internetowej, zawierającej określoną liczbę odrębnych, samodzielnych, uporządkowanych chronologicznie wpisów, których twórcą jest sam właściciel (*Blog*). Przykładem bibliotecznego bloga jest *Gawra bibliomisia*, prowadzony na serwisie bloog.pl. Jego twórcami są bibliotekarze Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Miejskiej Biblioteki Publicznej w Jaworznie. Podano tu podstawowe informacje o bibliotece, jej godzinach otwarcia oraz pracownikach, a także organizowanych cyklicznie imprezach. Polecane są także książki dla dzieci i młodzieży z zasobów biblioteki (*Gawra*).

Mikroblogi to rodzaj dziennika internetowego. Za pomocą krótkich wpisów, najczęściej o długości jednego zdania, przekazywane są informacje (*Mikroblog*). Jedną z bibliotek prowadzących mikrobloga w serwisie Twitter jest Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej w Poznaniu Wydział Zamiejscowy w Chorzowie. Za jego pośrednictwem biblioteka dzieli się z internautami informacjami organizacyjnymi o nabytkach bibliotecznych, o dostęпах testowych do baz danych, udostępnieniu materiałów konferencyjnych oraz opublikowaniu zdjęć z życia biblioteki (*Biblioteka WSB*).

Fora, grupy i listy dyskusyjne to różne formy służące wymianie informacji i poglądów między osobami o podobnych zainteresowaniach przy użyciu przeglądarki internetowej oraz za pomocą korespondencji, lecz nie w czasie rzeczywistym. W sieci Internet dostępne jest m.in. forum czytelników Biblioteki Miejskiej w Imielinie. Poruszane są w nim takie tematy jak: zapytaj bibliotekarza, dezyderaty, podyskutuj o nowościach oraz katalog online (*Forum*).

Flickr i Picasa to przykłady serwisów i usług internetowych, które zostały stworzone do gromadzenia, udostępniania, organizowania kolekcji zdjęć cyfrowych oraz wykonywania na nich prostych edycji.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bytomiu za pośrednictwem serwisu Picasa udostępnia galerie zdjęć z organizowanych imprez, spotkań oraz innych wydarzeń bibliotecznych (*MBP*).

W sieci możliwa jest również prezentacja filmów, wideoklipów oraz własnych miniprodukcji. W serwisie YouTube Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Będzinie udostępnia relacje z rozdania laurów Super Czytacz 2008 oraz IV Forum Bibliotekarzy Samorządowych Powiatu (*Kanał*).

Serwisami, które integrują wymienione narzędzia Web 2.0, ich funkcje oraz zastosowanie, są serwisy społecznościowe, takie jak Facebook czy Nasza-klasa.pl. W ich obrębie zarejestrowani użytkownicy mogą tworzyć sieci i grupy, dzielić się wiadomościami i zdjęciami.

Oprócz otwarcia biblioteki i udostępnienia informacji o niej w wirtualnym świecie, podejmowane są także inne działania. Przykładem może być zimowa akcja Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. W czasie sesji wydłużyła ona godziny otwarcia do 5 rano, czyli do odjazdu pierwszego autobusu dziennego. Dla użytkowników z ważnymi kartami bibliotecznymi udostępniono czytelnię ogólną, czytelnię czasopism bieżących i mikroform oraz tzw. wolny dostęp. Zamknięte były wypożyczalnia, magazyn, informatorium (*BUW*).

W warunkach dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości konieczne stało się sprostanie nowym wyzwaniom i oczekiwaniom użytkowników bibliotek. Współczesna biblioteka nie może już być placówką dostępną jedynie w „godzinach urzędowania”. Nie może już być placówką gromadzącą na swych półkach tylko tradycyjne „papierowe” zbiory. Nie może już być placówką, którą odwiedza się jedynie osobiście i nierzadko z przyzwyczajenia czy też z powodu sympatii do bibliotekarza.

Biblioteka XXI wieku by być atrakcyjną dla użytkowników musi otworzyć się na nowe rodzaje źródeł danych i nowe sposoby ich udostępniania. Zainteresować swą ofertą młodych czytelników wyrosłych na Internecie i poszukujących szybkiej, nieograniczonej miejscem i czasem jej pozyskania informacji. Z drugiej strony współczesna biblioteka nie może stać się nazbyt nowoczesną, by nie stracić zaufania starszych czytelników, częstokroć trudno akceptujących techniczne nowinki. Współcześni menadżerowie zarządzający bibliotekami winni pamiętać, by zachować równowagę między tradycją a nowoczesnością.

Bibliografia

Bethesda Statement on Open Access Publishing. „EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” [online]. 2006, nr 3 (73) [dostęp: 2010-04-03]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ebib.info/2006/73/suber.php>.

Biblioteka bez barier [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-16]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bg.us.edu.pl/index.php?option=com_content&view=category&layout=blog&id=1&Itemid=45.

Biblioteka Główna Politechniki Śląskiej [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-18]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.bg.polsl.pl/index.php?go=niepelnosprawni>.

Biblioteka WSB on Twitter [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://twitter.com/bibliotekawsb>.

Biblioteki [online]. 2009 [dostęp: 2010-03-25]. Dostępny w World Wide Web: http://www.ebib.info/component/option,com_wrapper/Itemid,144/.

Blog [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Blog>.

BUW przez dwa tygodnie czynny prawie całą dobę [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-18]. Dostępny w World Wide Web: http://warszawa.gazeta.pl/warszawa/1,34875,7464058,BUW_przez_dwa_tygodnie_czynny_prawie_cala_dobe.html.

CIBiE [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-18]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.cibie.pl/>.

DRIVER Digital Repository Infrastructure Vision for European Search. Search all repositories [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-03]. Dostępny w World Wide Web: <http://search.driver.research-infrastructures.eu/advancedSearch.action>.

Ekonomia on-line. Naukowe źródła ekonomiczne w Internecie [online]. 2008 [dostęp: 2010-04-18]. Dostępny w World Wide Web: <http://kanguroid.uek.krakow.pl/Biblioteka/Ekonomia/>.

Forum Biblioteka Imielin [online]. 2009 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteka.imielin.pl/forum/>.

Gawra bibliomisia [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://katka.bloog.pl/>.

Informator adresowy bibliotek samorządowych województwa śląskiego: (stan na marzec 2010 r.) [online]. [dostęp: 2010-04-16]. Dostępny w World Wide Web: http://www.bs.katowice.pl/samorzadowe/Informator2010_03.pdf.

Informator kulturalny województwa śląskiego. Baza danych [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-16]. Dostępny w World Wide Web: http://www.silesiakultura.pl/db_institucje.php.

Kanał użytkownika MiPBP w Będzinie [online]. 2008 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.youtube.com/user/MiPBPBedzin?gl=PL&hl=pl>.

MBP Bytom [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://picasaweb.google.pl/mbpbytom>.

Miejska Biblioteka Publiczna w Zabrze. Regulamin usługi „Książka na telefon” [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-16]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.biblioteka.zabrze.pl/mbp/content/view/22/32/>.

Mikroblog [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: <http://pl.wikipedia.org/wiki/Mikroblog>.

Nowakowska P. (2010), *Senior na topie*. „Przegląd Dąbrowski. Miesięcznik mieszkańców miasta”, nr 2, s. 8.

Open Access [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-18]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.eprints.org/openaccess/>.

OpenDOAR. Search or Browse for Repositories [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-03]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.opendoar.org/find.php>.

Registry of Open Access Repositories (ROAR) [online] 2010 [dostęp: 2010-04-03]. Dostępny w World Wide Web: <http://roar.eprints.org/>.

Stanowisko IFLA w sprawie Open Access. „EBIB. Elektroniczny Biuletyn Informacyjny Bibliotekarzy” [online]. 2005, nr 2 (63) [dostęp: 2010-04-18]. Dostępny w World Wide Web: <http://ebib.oss.wroc.pl/2005/63/ifla.php>.

Śpiechowicz D., Strokosz E.: *Spółeczna Pracownia Digitalizacji ŚBC po roku działalności* [online]. 2008 [dostęp: 2010-04-16]. Dostępny w World Wide Web: <http://blog.biblioteka20.pl/?p=77>.

The Public Library Service. IFLA/UNESCO Guidelines for Development [online]. [dostęp: 2010-04-14]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.ifla.org/VII/s8/proj/publ97.pdf>.

Wdrożenia oprogramowania dLibra [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-03]. Dostępny w World Wide Web: http://dlibra.psnc.pl/index.php?option=com_content&task=view&id=12&Itemid=27.

Web 2.0 [online]. 2010 [dostęp: 2010-04-17]. Dostępny w World Wide Web: http://pl.wikipedia.org/wiki/Web_2.0.

Witek J., Zięba T. (2008), *Nowe technologie w procesie komunikacji*. „Gazeta Uniwersytecka. Miesięcznik Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach” [online]. 2008, nr 10 (160) [dostęp: 2010-04-16]. Dostępny w World Wide Web: <http://gu.us.edu.pl/node/237501>.

J. Kulik *A library in the transforming reality* Summary

The article presents selected aspects of the transforming reality, which influence the activities of the libraries. It discusses the market of charged and complimentary electronic resources: databases, repositories and other initiatives, which facilitate rapid access to information. The offer of library services is described and especially concerns people who are not able to freely use the library for such reasons as advanced age, illness, or disability. The author additionally indicates how to facilitate contact between the users and library, for example by running websites, providing email addresses and an online catalogue or extending the library hours.

